

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 24.

Marti 7. Aprile

1860.

O aruncatura de ochiu

asupra

Evenimentelor dela 1821.

(Din Revista Carpatiloru.)

Notitia preliminară.

Епока евениментелорѣ дела 1821 нѣ есте атѣтѣ де депѣратѣ де зилеле пѣстре, кѣ тѣте ачесте дѣкт нѣ е скрѣсѣ. Е де мѣраре кѣм зѣнѣ дѣн скрѣиторѣ рѣмѣнѣ, карѣ аѣ фѣстѣ контѣмпоранѣ, нѣ трѣтезѣ ачестѣ парте дѣн истѣрѣ, интересантѣ дѣн мѣлте пѣнтѣрѣ де ведере.

Фаптеле сѣнт атѣтѣ де дѣнтѣнекатѣ кѣпоскѣте, дѣн кѣтѣ де ачѣ дѣн 20 де анѣ пѣте, дѣнерациѣнѣле че се рѣдикѣ нѣ ворѣ шѣтѣ а'шѣ да зѣнѣ компѣтѣ (сеамѣ) фѣделѣ, шѣ ворѣ кѣта а ле гѣчѣ фѣрѣ а ле пѣтеа пѣлѣ.

Елѣнѣ модернѣ, дѣнтре карѣ Александрѣ Сѣдѣ поетѣлѣ шѣ Трѣкѣне, аѣ трѣтат'о дѣн пѣнтѣлѣ де ведере алѣ истѣрѣи лорѣ, каре пѣнѣ ачѣ се леагѣ кѣ а рѣмѣнѣлорѣ. Партеа моралѣ дѣнѣ а акѣвѣнѣи лѣи Тѣдорѣ Владимѣрескѣ, есте атѣтѣ де дѣнкѣлѣчѣте, дѣн кѣтѣ дакт не-амѣ лѣа дѣнѣ ачешѣ скрѣиторѣ, не-амѣ ведеа не-воѣдѣ а'лѣ осѣндѣ поѣ дѣнѣшѣне.

Нѣ де мѣлѣ а апѣрѣтѣ о кѣртѣчѣкѣ, дѣнтѣзлатѣ: „Исторѣа лѣи Тѣдорѣ Владимѣрескѣ,“ скрѣсѣ де Д. Д. Чѣоранѣ, кареле зѣче кѣ а фѣстѣ зѣнѣлѣ дѣн адѣстанѣи ачешѣи рѣволѣциѣнарѣ. Мѣе зѣнѣа, ачешѣ кѣртѣчѣкѣ мѣ-а фѣкѣтѣ о импресѣиѣне мѣлѣмѣтѣорѣ; амѣ конѣидерат'о ка зѣнѣ лѣкрѣ каре зѣмплеа о лѣкѣнѣ дѣн истѣрѣа поастрѣ.

Амѣ а̀зѣитѣ кѣ тѣте ачесте не мѣлѣи зѣкѣндѣ кѣ истѣрѣа есте десѣфѣгратѣ шѣ кѣ фаптеле десѣрѣсѣ де Д. Чѣоранѣ нѣ с'аѣ петрѣкѣтѣ аша. Нѣменѣ дѣнѣ нѣ с'а

апѣкѣтѣ дѣнкѣ а о рѣзѣта саѣ а фѣче о крѣтѣкѣ рѣациѣ-набилѣ. Де ачеса оперѣ Домнѣлѣи Чѣоранѣ, орѣ кѣм фѣлѣ, кѣтѣ сѣ о прѣдѣимѣ кѣ зѣнѣ матерѣалѣ фѣлѣосѣиторѣ нѣнтрѣ ачела че с'ар апѣка де фѣкѣтѣ зѣнѣ едѣиѣдѣ маѣ маре.

Еатѣ акѣма кѣ шѣ Дн. колонелѣ Иоанѣ Воѣнескѣ вѣне де не проѣзѣне зѣнѣ фѣраментѣ дѣн мемѣорѣалеле сае. Десѣкѣдемѣ колѣнеле пѣстрѣ кѣ мѣлѣмѣтѣорѣ, ка нѣнтрѣ зѣнѣ сѣзѣикѣтѣ де сѣтѣдѣш; фѣиндѣ маѣ алесѣ копѣвѣнѣшѣ кѣ дѣн мемѣорѣале есѣ адеце чеде маѣ кларе лѣмѣнѣ асѣпра истѣрѣи. Д. колонелѣ, ка мѣлѣтарѣ, се окѣпѣ маѣ серѣосѣ шѣ де партеа стрѣтеѣкѣ а мѣшкѣ-рѣлорѣ ачешѣтеѣ епѣче; шѣ асѣфелѣ Дѣлѣи, прѣкѣм крѣтѣкѣ грешелеле лѣи Ипѣданте араѣ шѣ не але лѣи Владимѣрескѣ. Иntenѣиѣнеа, ка шѣ крѣтѣка, потѣ сѣ фѣлѣ порѣпѣте дѣн о новѣлѣ кѣзѣетаре шѣ дѣн о жѣсѣтѣ апредѣиѣре. Орѣ кѣм фѣлѣ дѣнѣсѣ, Тѣдорѣ Владимѣрескѣ, кѣ тѣтѣ Ипѣса де кѣношѣтѣнѣ дѣн арта мѣлѣтарѣ (лѣнѣсѣ каре пѣте ѣ-а окѣсионатѣ шѣ перѣдереа вѣедѣ) кѣтѣ сѣ фѣлѣ прѣдѣиѣтѣ дѣн мемѣорѣа рѣмѣнѣлорѣ. Конѣенѣиѣнеа са де а рѣдикѣ сѣндарѣдѣлѣ рѣволѣциѣнѣи дѣн пѣшѣте дѣнпрѣдѣиѣрѣрѣ атѣтѣ де крѣтѣче шѣ де а фѣче о дѣверсѣиѣне мѣшкѣ-кѣрѣи Еленѣче, еперѣѣа кѣ каре а пѣсѣ дѣн лѣкраре планѣлѣ сеѣ, патриѣотѣемѣлѣ че а манифѣстатѣ, мѣортеа де каре а фѣстѣ вѣктѣмѣтѣ, сѣнт атѣте тѣлѣкрѣ мѣрѣтѣосѣ нѣнтрѣ мемѣорѣа са; шѣ кѣ атѣтѣ маѣ прѣдѣиѣосѣ нѣнтрѣ рѣмѣнѣ, кѣ кѣтѣ кѣ еле аѣ авѣтѣ де рѣсѣлатѣ мѣлѣмѣтѣорѣа лорѣ десѣре домнѣреа фѣанарѣиѣлорѣ, шѣ рѣнѣвѣ-реа наѣиѣонѣлѣтѣнѣи кѣ дрѣнтѣрѣле сае де а̀зѣномѣтѣ.

Рѣдакѣѣиѣнеа.

I.

Неконтѣнѣтеле инѣрѣѣи але воерѣлорѣ, каре се го-неаѣ зѣнѣ не адѣи кѣ сѣнѣгѣрѣлѣ екопѣ де а домнѣ фѣрѣ сѣ се гѣндѣсѣкѣ нѣчѣ одатѣ ла вѣнеле дѣнералѣ, адѣсѣ-серѣ дѣра дѣн десѣвѣрѣшѣтѣ сѣлѣвѣчѣне полѣтѣкѣ шѣ ма-терѣалѣ. Атѣнѣи, зѣнѣ неамѣ де ѣтѣнѣи фѣрѣ орѣѣиѣнѣ,

псмиді фанариоді, фіндикъ локзіаѣ ла Фанарѣ дн Константінополе, вестиді интриганді, се фолосирѣ де окасизне, ші не ла дичепятѣлѣ секодѣлѣ алѣ 18-леа до-вѣндирѣ дрептѣрѣ асѣпра тронѣрилорѣ џерилорѣ ронтѣне. Астѣелѣ ачесте непорочите џерѣ, каре с'аѣ спрѣжѣнігѣ патрѣ секоді кѣ вѣтежіе ші вѣрсаре де стѣ-џе, ла ап. 1716, кѣзѣрѣ сѣвтѣ жѣгѣлѣ ші есплоатареа стрѣнілорѣ.

Кѣ профанареа ачесторѣ тронѣрѣ прин сѣіреа ачесторѣ стрѣніне де дѣнседе, пердѣрѣ Ронтѣні тоате дрептѣрѣле лорѣ, консѣнџите прин вравѣра лорѣ ші скрѣсе кѣ сѣнџеле лорѣ не немѣриторѣлѣ пергаментѣ алѣ исторѣіеі.

Ачешті Домні, повѣзѣиді саѣ де фѣреска лорѣ порпѣре де а фаче рѣѣ ронтѣнілорѣ, саѣ де интересѣрѣ політѣче спре а се пѣтеа џіне прин челе маі вѣжѣбѣе мѣжлоче, се сѣірѣ дн тоѣе пѣтерѣле сѣ слѣвѣскѣ наџіа ші с'о деморалѣсезе.

Спре ачестѣ скопѣ еі десѣінџарѣ пѣтереа арматѣ ші днтроџѣсерѣ Ізкскѣлѣ асіатѣкѣ, молѣчѣнеа, десѣфѣнарѣа; скѣтѣварѣ овѣчѣсірѣле, ісѣонѣрѣ лѣмба ронтѣнѣ, десѣінџарѣ наџіоналізмѣлѣ, статорнѣчѣрѣ Ізкоміа де арџінгѣ прин вѣнѣзарѣа де фанѣ а фѣнкѣцілорѣ статѣлѣ ші а рангѣрѣлорѣ, ертѣндѣ тотѣ фелѣлѣ де авѣсѣрѣ ка сѣ деа мѣжлоче де кѣштѣгѣ фѣнкѣціонарѣлорѣ спре а пѣтеа кѣмпѣтра маі скѣтѣлѣ алѣ фѣнкѣціі позе. Кѣ знѣ кѣвѣлѣтѣ не повѣліі чѣі векі дѣі префѣкѣрѣрѣ дн сѣварѣіді ші не вѣіџіі дѣранѣ дн довіточе, редѣкѣндѣ'ї ла атѣта днпѣларе дн кѣтѣ сѣ не аѣвѣ тѣкарѣ еперѣџіа де а се пѣнџе.

Астѣелѣ ера старѣа Ронтѣніеі, кѣндѣ не ла сѣѣршѣтѣлѣ аѣлѣі 1820, Александрѣ Водѣ Сѣџѣ че домніа не атѣнчѣ кѣзѣ волнавѣ. Тоџі Докторѣі дн Бѣкѣрешті фѣрѣ кіемаџі дн консѣтѣџіе, ші нѣмірѣ бѣла лѣі вѣрѣнкѣ ла браџѣлѣ, знде аѣеа фонтанѣлѣ. Кѣтеѣа зѣле рѣлѣлѣ мерсе варѣндѣлѣ кѣндѣ вѣне кѣндѣ рѣѣ; дар дн фѣне не ла дичепятѣлѣ аѣлѣі 1821, пѣвлѣкѣлѣ аѣлѣ к'а мѣрѣтѣ; се ворѣіа кѣ елѣ мѣрѣсе днѣкѣ маі напѣте, дар, мѣрѣтеа лѣі ар фѣі фостѣ џінѣтѣ секретѣ пѣлѣ сѣ ажѣнгѣ шѣіреа ла Константінополе трѣмісѣ де Доамѣлѣ кѣ мѣжлѣчѣре де а се рѣндѣсі Домнѣ, Скарлатѣ Калѣмаѣхѣ фрателе еі че фѣсесе маі напѣте Домнѣ дн Молдавіа.

Кѣ тоѣе ачестеа се зѣчеа кѣ сѣігѣранџѣ кѣ мѣрѣтеа ачестѣі Домнѣ н'а фостѣ патѣралѣ, џі, кѣсатѣ прин отравѣ, фѣіндѣлѣ кѣ не воїсе а се знѣ кѣ партѣда еторѣіеі, че аѣеа де скопѣ а рѣдіка револџіа гречѣаскѣ.

Дндатѣ дѣлѣ мѣрѣтеа лѣі Александрѣ Сѣџѣ, а ешѣтѣ дн Бѣкѣрешті ворѣа десѣре рѣдікареа знѣі сѣџѣрѣ Тѣџдорѣ Владимѣрескѣ дн Ронтѣніа мѣкѣ. Ачесте фѣсесе дн тімпѣлѣ окѣпаџіеі рѣсешті дн 1806, кѣпѣтеніе знѣі корпѣ де пандѣрѣ. Кѣсѣа рѣдікѣрѣі лѣі дн ѣедере ера черереа десѣрѣгѣрѣі де о сѣмѣ де банѣ че зѣчеа кѣ і се кѣвѣне сѣ прѣітѣскѣ дела џѣрѣ нептрѣ кѣлѣелѣде че фѣкѣсе дела сѣне дн тімпѣлѣ рѣсѣоїзлѣі, кѣ ачелѣ корпѣ де пандѣрѣ; дар аѣѣѣѣратѣлѣ мѣтѣвѣ алѣ револѣтеі лѣі ера жеафѣрѣле ші авѣзѣрѣле де тотѣфелѣлѣ че сѣ комѣтѣсаѣ дн џѣрѣ де кѣтре фѣнкѣціонарѣ стрѣніні, каре, неавѣндѣ алѣ дн ѣедере де кѣтѣ оказіа де а се днѣвогѣџіі дн кѣрсѣлѣ де знѣ аѣѣ, терпѣнѣ хотѣрѣжѣтѣ алѣ фѣнкѣцілорѣ, не крѣџа нѣчѣ знѣ фелѣ де крѣзѣме ка сѣ стоаркѣ не вѣіџіі лѣкѣіторѣі, алѣ кѣрѣра еарѣ'шѣ гласѣ де пѣнџѣре дѣсператѣ не ера аскѣлатѣтѣ мѣкѣрѣі.

Дѣванѣлѣ, саѣ комѣтетѣлѣ рѣвѣісорѣі че лѣсѣе ад-інтерѣмѣ фѣрѣнеде гѣѣерѣнѣлѣі, а фѣкѣтѣ лѣі Тѣџдорѣ фелѣрѣі де пропѣнерѣі, дар елѣ не леа прѣімітѣ, вѣзѣндѣ кѣ трѣпа са се днпѣтернѣчѣеа дн зі дн зі Кѣіѣлѣлѣ револѣтеі ера ла Чернеџі. Де аколо Тѣџдорѣ трѣмітеа апостолѣі дн кѣте чѣнчѣ жѣѣеѣеле Ронтѣніеі мѣчѣ сѣ прѣдѣче кѣселе рескѣлѣрѣі; ші, ка сѣ потѣ днтімпѣна кѣлѣелѣде џінерѣі трѣпѣі сале, лѣа банѣ Вѣітѣерѣі де прин каселе іспрѣвнѣчешті.

Реаѣа organizație а оштірѣі, знѣтѣ кѣ лѣпса де тотѣ фелѣлѣ де кѣпоштѣнџе, ші перѣндѣсіѣла че проџѣкѣ асѣменеа днпреџѣіѣрѣі, кѣзѣтѣндѣ жафѣрѣ ші малтра-тѣрѣі тѣѣрѣорѣлѣ класелорѣ, а пѣсѣ тотѣ џѣра дн мѣшкарѣ ші анарѣхе џенералѣ.

Гѣѣернѣлѣ џѣрѣі, не де алѣ парте дн кѣсѣа не-знѣрѣі мемѣрилорѣ лѣі, нелѣзѣндѣ тѣѣсѣрѣ еперѣіче нептрѣ потолѣреа револѣџіеі, фѣкѣлѣ се днтіндеа дн зі дн зі ші маі пѣтернѣкѣ.

Незнѣреа ѣерѣлорѣ че комѣнѣнеа комѣтетѣлѣ кѣр-мѣіторѣлѣ ера, кѣчѣі, о тѣре парте дн ѣерѣі чѣі маі днсѣтѣнаџіі аѣ арѣтатѣлѣ формалѣ допѣнџа де а аѣреса днпалѣтеі Порџі, рѣгѣчѣнѣ сѣ се рѣднпоїсѣскѣ векіде капѣтѣлѣџіі каре ле да дрептѣлѣ де а'шѣ аѣѣеа Прѣнџѣ дн сѣнѣлѣ наџіі, маі адѣогѣндѣлѣ кѣ не ворѣ маі прѣіміі мѣтрополѣтѣ саѣ епісѣкопѣ гречѣі.

Дар ачѣіа дн ѣерѣі карѣ ера Іегаџіі кѣ фанариодіі орѣ прин рѣденѣі саѣ прин интересѣрѣ партѣкѣларе, інтрѣ-гаѣ дн фавѣреа лорѣ.

Дн мѣжлѣкѣлѣ ачесторѣ десѣінџѣрѣі, џѣра се фѣ-кѣсе прада десѣѣѣршѣтеі анарѣхіі, ші прѣтежѣдіа крѣ-штѣеа, ші реѣлѣлѣ се апропіа де капѣталѣ. Атѣнчѣ гѣ-

вернълъ църїи възндѣ imminenda перікълълї с'а хотъ-рѣтѣ дп сѣжршїтѣ съ експедиѣе ошгїре контра лї. Аша дар, с'аѣ трїмїсѣ съв komanda Борнїкълї Николае Вѣкърескѣ кѣтева съте де арнълї, карї, дп локѣ съ комбатъ пе Тѣдорѣ, с'аѣ знїтѣ кѣ дѣнсълъ; шї Вѣкърескѣ с'а дпторсѣ сїнгрѣ ла Бѣкврештї.

Дѣпъ ачѣста с'а трїмїсѣ ка парламентарѣ Борнїкълѣ Самъркашѣ, грекѣ фїнѣ шї вїклѣнѣ, кареле кѣпоштеа маї де пайте пе Тѣдорѣ. Дар ачѣста п'а воїтѣ съ аскълте нїмїкѣ; чї, а чертѣ съ се сказъ вїрълѣ ла 5 лї прекѣт фѣсесе дп тїмпїи векї; фїндѣкѣ асѣвелѣ фѣгѣдѣсе елѣ прїп жѣдецеле пе знде змъласе, каре, шї фѣкѣсе пе цѣранї аї да тїглѣ де Domnѣ Тѣдорѣ. Маї череа дпкѣ съ се десфїиѣеѣе вїпърїчїлѣ, оерїтѣлѣ, дїзмѣрїтѣлѣ шї ателе Се ворбїа дпкѣ к'ар фї чертѣ шї капетеле а кѣторѣва слѣжѣашї Ачѣстѣ дїп зрмѣ клазъ фїреште а тревїтѣ съ дпгрозѣскѣ пе тодї шї дпдатѣ чеа маї маре парте дїп воерї грекѣ Карпацїї ла Kronstadt, пѣпъ а пѣ лї съ тѣїеа дрѣмълѣ де кѣтре Тѣдорѣ, зрмѣндѣ ексемпѣлѣи воерїлорѣ шї аѣенцї пѣтерїлорѣ стрѣїне.

Пе кѣндѣ Тѣдорѣ дїкта асѣвелѣ черерїле салѣ комїтетѣлї, дп ачелашї тїмпѣ елѣ трїмїсе шї ла Константїнополе пе знълѣ дїп кредїнчощї сеї ка съ асїгѣреѣе пе Divanѣлѣ тѣрческѣ деспре десѣжршїта лї съ пѣпере кѣтре дпналта Поартѣ шї съ арате кавса револтеї лї, дар репезїчїзнеа дппрецїзрїлорѣ п'а ертатѣ съ се довѣндѣскѣ вр'знѣ ресїтатѣ фаворавїлѣ пептрѣ цѣрѣ.

Тотѣ дп ачѣстѣ епокѣ се аѣла дп Бѣкврештї знѣ шефѣ де арнълї а пѣме Кѣмїнарълѣ Сава, кареле авѣа ка ла 1000 де кѣлѣрецї съвтѣ ордїнеле салѣ, вїѣе армациї шї екіпациї; шї комїтетѣлѣ лѣлѣ дпсѣрчїнасе кѣ стрѣжкїреа шї полїцїа орашълї.

Нѣ се шгїа дака ачѣстѣ Сава ера знїтѣ кѣ Тѣдорѣ саѣ пѣ, дар, се вѣнїа кѣ Сава ера дп партида тѣрчїлорѣ; десѣлѣ кѣ аѣларѣа са дп Бѣкврештї, а кам цїнзѣ пе Тѣдорѣ ла дпдоїелѣ де а дптра дп орашѣ, Сава пѣзеа полїтїа аша де вїне, дпкѣтѣ кѣ тѣте кѣ полїтїа ера дп неодїхнѣ шї грѣзъ, дар пѣ с'а дптѣмплатѣ нїмїкѣ.

Дп тїмпълѣ ачѣста аѣ сосїтѣ Nerpi шї Богорїдїе Каїмакамїї лї Калимахѣ че се рѣндїсїсѣ Domnѣ шї каре ера съ вїе кѣ армїа тѣрчѣскѣ ка се педѣнсѣскѣ пе ревелї. Ачѣштї Каїмакамї съ дпчеркарѣ а се дпцелѣе кѣ Тѣдорѣ, дар' елѣ п'а прїїмїтѣ ордїнеле лорѣ, зїктнд кѣ есте дпдѣстѣлѣ де пѣтернїкѣ, кѣ пѣ се teme de Калимахѣ, шї кѣ ачѣста пѣ ва пѣтеа трѣче Дѣнѣреа

фѣрѣ воїа лї. Каїмакамїї, възндѣ кѣ пѣ потѣ спѣра нїмїкѣ, с'аѣ дпторсѣ дпдѣрѣтѣ дѣндѣлїсѣ де кѣтре Сава атѣтѣ лорѣ кѣтѣ шї лї Divanѣ Бѣендї шї Баш-велеагї, стрѣжкїре пѣпъ ла Дѣнѣре, ка съ пѣ лї се дптѣмпле шї лорѣ, че съ дптѣмпласѣ тѣрчїлорѣ ла Галацї.

Аша дар, Бѣкврештїї ера дптр'о позїцїе десѣлѣ де аменїнѣтѣоре, кѣндѣ о алѣ дппрецїзрѣе венї де маї адѣосѣ грїжа шї неодїхна. Не ла 20. Фѣврзарїѣ, се вїи о прокламациѣ а лїї Інсїланте кѣ data dїп Іашї, прїп каре кїема пе грѣчї ла лїбертате, шї дѣпъ знѣ ексордї помносѣ, адѣога: „Дака тѣрчїї ворѣ дпдрѣспї съ факѣ вр'о вѣтѣмарѣ Бѣкврештїлорѣ ор цѣрїї, съ штїе кѣ'мї воїѣ рѣсѣзна страшнїкѣ, фїндѣкѣ съпт зрматѣ де о пѣтере марѣ, кѣрїа пѣ ворѣ пѣтеа ста дппотрївѣ.“

Кѣндѣ саѣ чїтїтѣ ачѣсте ворѣе, п'а маї рѣмасѣ дпдоїелѣ кѣ ачѣа пѣтере марѣ де каре съ ворѣеа дп манїфѣстѣ ера а Рѣсїеї, izeвїтїореа ромѣнїлорѣ ла прїмеждїї, дѣндѣ дпкѣ вѣнїалѣ деспре ачѣстеа шї пѣтерѣса армїе адѣнатѣ пе малїлѣ Прѣтѣлї; пе де алѣ парте се да кѣ сокотѣла кѣ Тѣдорѣ ера аѣентѣ алѣ лїї Інсїланте, орї алѣ Рѣсїеї, шї пѣ се маї мїра нїменї де топлѣ лї.

Кѣ тѣте ачѣстеа прокламациа ачѣста а фѣкѣтѣ атѣта їмпресїе, дп кѣтѣ мѣлїї тїперї, шї маї кѣ осевїре стѣденцїї грѣчї, с'аѣ гѣтїтѣ съ дптїмпїне пе Прїнцѣлѣ Інсїланте че се аштепта съ їнтре фѣрте кѣрѣндѣ дп Ромѣнїа. Елѣ дпайнта, дар дпчетѣ шї пе тоатѣ зїоа тїперїї грѣчї дїп тѣте пѣрїїле аѣергаѣ де'шї дпкїна персѣна шї авѣреа лорѣ.

Ачѣштїа аѣ форматѣ непорѣчїтѣлѣ баталїонѣ пѣмїтѣ Са крѣ.

Фата мїнчїносѣ рїдїка армїа лїї Інсїланте ла 20 де мїї ѣменї; се ворѣеа кѣ Рѣсїа дї дѣ знѣ ажѣторѣ де 30 мїї де ѣменї, артїлерїе шї тотѣ фѣлѣлѣ де мѣнїїсїе. Ачѣсте азїрї амѣїтїоре, дптр'адїносѣ дппрѣштїате пѣте, аѣ електрїзатѣ асѣвелѣ фанатїсѣмълѣ грѣчїлорѣ, дп кѣтѣ пѣ маї ворбїа дптре дѣшїї де кѣтѣ де лѣарѣа Константїнополѣї, дпкѣ тодї ачѣштї ентѣсїаштї дшї лѣсасѣрѣ варѣеле кѣ жѣрѣмѣнтѣ а пѣ се pade декѣтѣ дп Кнополе.

Тѣдорѣ, дѣпъ че с'а дпцелѣсѣ кѣ Сава, а хотѣрѣтѣ дп сѣжршїтѣ съ вїе дп Бѣкврештї. — Дп ажѣлѣлѣ сосїреї лїї, Сава с'а прѣзмѣлатѣ прїп тотѣ орашълѣ кѣ арнълїї сеї, дпкредїнѣндѣ пе попорѣ, шї жѣрѣндѣсѣ кѣ пѣ се ва дптѣмпла нїмїкѣ, съ фїе тодї фѣрѣ грїже, кѣ елѣ прївѣгїеѣзъ пептрѣ тодї, съ фїе дпсѣ

a doza zi prъvъzлiаe дикисе; apoi дикъши с'а дикисѣ дн Мiтрополие.

Дисфършитѣ ла 15. Марти Тѣдорѣ интрѣ дн капиталъ кѣ пандъріи сеі. Авеа деадрента знѣ попъ кѣ кречеа дн тѣпъ ші деастѣнга пе докотепентзлѣ сеѣ Македонскі. Дн зрпа пандъріорѣ веніа знѣ корпѣ де арпъзді кълърі съе команда лѣи Хаѣи Проданѣ. Цене-ралзлѣ де кѣптепие а венітѣ де ш'а ашезатѣ тавъра дн палатзлѣ Брънковенчii дн поделе Мiтрополиі; тiм-пълѣ ера фортѣ фърмосѣ ші тотѣ деазлѣ ера акопе-рiтѣ де прiвiторі, каре венісеръ съе вазъ дитрареа дн-дръспецъзлi ревелѣ. Кътева словозірі де фокзрі дн аерѣ с'аѣ азлiтѣ дiн мiтрополие, ші ачѣста нѣ преа а плъкѣтѣ пандъріорѣ каре хрънеа сперапца де а жѣѣи орашъзлѣ.

Дар, Тѣдорѣ фiндѣ кѣ мiнте, н'а възгатѣ дн ка-питалъ де кѣтѣ вр'о дозъ мii, чѣлалцi рѣмъиндѣ касер-пацi прiн тѣпъзетіріле дiн прецiзрѣ.

Кътре треі оре дѣпъ амѣзлѣ офицері де аi лѣи Тѣдорѣ, диксодiцi де преодi, с'аѣ презъмлатѣ прiн по-літіе, ші опрiндѣсе ла фiекаре рѣспѣнтіе чiтеа про-кламацiа шефъзлi лорѣ ка съе лiнiштѣскѣ спiрителе, ші преодi дiтона рѣгъчънi кътре Дѣмнезеѣ, каре съе сѣжр-шеа кѣ словозірі де арме. Сѣра тодi четъденіи прiи-тисеръ поръпкъ съе нѣ айѣ лѣмiнъ прiн каселе лорѣ, ші нѣ штіа нiмiнi пентрѣ каре сѣжршитѣ ера имъзъ ачѣстѣ тѣзъръ, кѣндѣ кътре оптѣ оре съе азлi о таре дiппъшкарѣ дѣспре Мiтрополие. Фокъзлѣ а цiнѣтѣ ка la знѣ кзартѣ де орѣ фъръ контепие, ші се да кѣ соко-тѣла кѣ пандъріи с'а дикъиератѣ кѣ арпъзді, дар а доа zi с'а датѣ пе фацъ кѣ ачѣста нѣ фъсесе де кѣтѣ о гiзтѣ, фiндкѣ осташи амiндърорѣ пърцiлорѣ съе пiмъва прiетепеште фiекаре дикотро-воiа.

(Va urma.)

A C T I E

Atingătore de fundatiunile Brancovenesci.

I.

Esternatele de fete din capitala Bucuresci.

Considerandu ca, pre catu este de intinsa in-structiunea pentru baieti, pre atatu este de restrin- sa cea pentru fete; luandu in bagare de sѣma ca

numai ingrijindu si de educatiunea feteloru, se pѣte imbunetati societatea romana: amu gasitu de cuvi- intia a infintiа din fondulu asiediaminteloru Bran- covenesci, ce se afla suptu ctitoria mea, cincii ester- nate de fete in capitala Bucuresci.

Acestea esternate se voru numi: „Esternate Brancovenesci“; voru si asiediate cate unulu in fiacare din cele cincii comisii sau colori ale capi- talei, pre catu se va putea mai in centru, si tѣta invetiatura si crescerea, ce se va da in aceste in- stitute, va fi gratisu.

Pene candu voru permite midilѣcele si impre- giurările a zidi cate unu edificiu destinatu pentru fiacare din aceste cincii esternate, se va inchiria deocamdata cate o casa care se va mobila cu tѣte cele trebuincioсе spre a fi casa de crescere si in- vetiatura.

In aceste esternate se va invetia in limba ro- mana: cititul, scrisulu, religiunea, gramatica, a- ritmetica, elemente de geografia si de istoria, si pucinu desemnu; lucrulu femeiescu de mana pre- cum: impletitul, cusutul si altele; dara ocupati- unea principale va fi deprinderea la economia casnica.

La fiacare esternatu va fi o directrice in ver- sta, care va locui in esternatu, si totudeodata va invetiа pe fete lucrulu femeiescu de mana si eco- nomia casnica; ачѣста dama se cere, pre catu se va putea, ca se fia de natiune romana. Pentru in- vetiatura de carte a obiecteloru numerate mai susu, va fi unu invetiatoriu care se cere se fia insuratu; ear' pentru invetiatura religiiunii va fi unu preotu catechetu, pre catu se va putea, dѣla una din bise- ricele, ce se afla in cuprinsulu colorii unde se afla esternatululu.

In esternate se voru primi fete numai dela 7 —9 ani, in catu cu anulul 13 alu verstei, fiacare fata va trebui se si finѣсca crescerea si invetiatura in esternatu. Numerulu feteloru, ce se voru primi in esternatu, va fi totudeauna in proportiune cu lo- calulu.

Cu tѣte ca institutetele sunt asiediate cam in centrulu fiacarei commissiunii, si inlesnirea pen- tru fete de a veni la esternatu si a se duce аса, este mare; dar' se statornicesce de regula, ca nici unei fete nu i va fi permisu a veni si a se duce аса din esternatu, fora numai insocita de

care-va din parintii ei, sau de o persóna de incredere.

Fiicare esternatu va avea cate unu rendasiu insarcinatu cu meturatulu, facerea focului, curatirea si alte trebuintie ale esternatului, si care va fi in dispositiunea directricii.

In lunile de iérna, se va da pentru fiicare esternatu unu numeru de stinjini de lemne pentru incalditu.

Pentru reparatiuni mici si alte chiertueli mai pucinu insemnatóre, se va destinã pe fiicare luna, pentru fiicare din aceste cincii esternate, o suma aretata in budgetulu esternatului. Acésta suma se va da in primirea directricii institutului, care va da socotéla.

Fiinduca ctitoriulu fundatoriu alu acestoru esternate ingrijesce numai pentru invetiatura si crescerea feteloru; de aceea materia trebuinciósa la invetiatura precum: carti, chartia si celelalte; asemena si lana, bumbaculu, asia si celelalte pentru lucrulu de mana, voru fi datorie se le aiba fetele.

Invetiatoriulu va da lectiuni in esternatu numai in órele inainte de prandiu, si dupa gradulu invetiaturii feteloru; fiindu necessitate a se imparti esternatulu in clase, va fi datoriu a da lectiuni la tóto clasele; ceea ce se va putea face, ingrijindu ca, candu va da lectiuni la o classe, fetele din alta classe se fia ocupate cu scrisulu, desemnulu sau altu studiu.

Invetiatoriulu nu va perde din vedere, ca la predarea oricarui obiectu de invetiatura, va trebui se aplice unu metodu catu se va putea mai practic. —

O programa se va face la deschiderea esternatelor, si care va fi aprobata de eforia instructiunei publice, va regula modulu si metodulu invetiaturii in aceste esternate.

Dama directrice si invetiátorea pentru lucrulu femeiescu de mana, va invetia pe fete lucrulu totudeanna in órele dupa prandiu; ocupatiunea si datoria ei principale va fi de a deprinde pe fete la regula, ordine, curatire; a le insufla simtiementulu rusiitii, alu modestii, si a le fi intru tóte mama cu durere.

Preotulu catechetu va invetia pe fete religiuena de doua óri pe septemana. Obiectele cu care

se va ocupa, voru fi: catechismulu si istoria santa; daru datoria sa principale va fi de a sadi in inima tineriloru fete principiile moralii religioase.

Preotulu catechetu va fi datoriu a ingriji ca se obicinuéasca pe fete cu practicele religioase, precum cu inchiunatiunile acasa diminétia si séra, cu mergerea la biserica dumineca si serbatórea; si va priveghia ca tóte fetele dia esternatu se se marturiséca la duchovnicu, si se se cuminece in posturi, mai cu séma la Pasci.

Directricea esternatului va fi insarcinata cu padia regulei si a disciplinei; spre acestu scopu ea va tiene registrulu in care va scrie pe fetele ce voru frecuenta esternatulu, insemnandu-le numele, pronumele, etatea, numele si pronumele parintiloru si conditiunea loru, anulu si dioa candu s'a primitu fata in esternatu.

Pe lenga acésta va mai tiene unu registru cu numele si pronumele feteloru, si cu rubrici, in cari se va trece, pe fiicare luna, silintia si purtarea fiicarii fete atatu la invetiatura catu si la lucru.

Candu o fata nu se va supune reguleloru esternatului, si sau prin nesilintia la invetiatura, sau prin réua purtare, ori prin negligentia practiceloru religioase, va fi scandalu pentru celelalte fete, se va tiene unu consiliu intre invetiatoriulu, invetiátóre si preotulu catechetu, si se va otari ca se se gonéasca din esternatu.

Denumirea invetiatoriloru si a directriciloru invetiátóre se va face prin concursu; eara pentru preotii catecheti se va adresa cerere la chiriarchulu locului, ca se recomande pe cineva socoti capabilu a indeplini acésta functiune.

Petitiunile pentru posturile la aceste esternate, voru fi insocite de testimonie si dovedi, atatu pentru capacitatea catu si pentru religiuena si moralitatea persónelor, care aspira la aceste posturi.

Dintre petitionarii se voru preferi aceia, cari voru produce dovedi, ca s'au ocupatu cu succesu mai multu timpu cu educatiunea si invetiatura junimei.

Leúle persónelor aflatóre in servitiulu esternatelor, precum si chiertuieála pe luna pentru mici reparatiuni si altele, se voru raspunde la fiicare

capetu de luna de catra casieria asiediaminteloru Brancovenesci; ear' lemnele trebuincióse, pentru lunile de iérna, se voru cumpara la timpu de casieria acelor asiediaminte.

Din lesile invetiatoriloru, dameloru directrici si invetiátóre, si preotiloru catecheti dela aceste esternate, se va opri pe fiecare luna cate 3 parale la leu, din cari se li se póta da pensuni, candu dupa unu servitiu indelungatu voru ajunge la neputintia.

Terminulu de servitiu si modulu de a se da pensuni va fi totu acela, care este legiuitu si pentru functionarii stabilimentului Brancovenescu.

Esamenele si vacatiile la aceste esternate se voru face cu tóta solemnitatea ceruta, ca la scólele publice ale statului; si pentru emulatiunea feteloru, care se voru fi deosebitu in cursulu anului, ctitoriulu fundatoriu va destina unu numeru de premii atatu pentru silintia la invetiatura, catu si pentru iscusintia la lucru si buna purtare,

Ctitoriulu asiediaminteloru Brancovenesci, ca fundatoriu alu acestoru esternate, si reserva dreptulu de a priveghia de aprópe, ca aceste institute se correspondia in tóte privintiele cu destinatiunea loru.

Fiinduca inspectiunea superióra a tuturor instituteloru de crescere si invetiatura este a onor. eforii a instructiunii publice, ctitoriulu asiediaminteloru Brancovenesci si fundatoriulu acestoru esternate avendu deseversita incredere in zelulu si activitatea, cu care ea ingrijésce de educatiunea si invetiatura junimei, lasa asupra ei publicarea concursului si denumirea directriceloru si a invetiatoriloru dela aceste institute; asemenea i incredintiédia si cererea la chiriarchulu loculu de a recomenda pe catechetii necessarii; si astépta dela densa ca se i se comunice numele tuturor acestoru persóne inrolate in servitiulu esternateloru. Totúdeodata on. eforia va face cunoscutu ctitoriulu fundatoriu orice inbunatatire ce ea, in visitatiunile acestoru esternate, va gasi de cuvintia a se introdu ce, si pentru care fundatoriulu va lua dispositiunile trebuincióse de a se efectua, pentru desvoltarea si prosperitatea acestoru case de crescere si invetiatura.

Deschiderea cursulu invetiaturei in aceste es-

ternate se va publica, candu voru fi tóte gata spre a se putea incepe.

S'a facutu in Bucuresci in 28. Iuniu in anulu 1859.

Ctitoriulu asiediaminteloru Brancovenesci. (Subscrisu) Principele Bibescu B. Brancoveanu.

Budgetulu arossinativu

alu celoru cinci esternate Brancovenesci.

	Lei.
Chiria pe anu, pentru unu esternatu 3000 lei, pentru 5 esternate	15,000
Mobilarea unui esternatu 1600, pentru 5 estern.	8,000
Leafa unui invetiatoriu pe luna 500 de lei, pe anu 6000 de lei, pentru cinci invetiatori	30,000
Leafa unei directrice si invetiátóre pe luna 600 de lei, pe anu 7200, pentru 5 directrici si invetiátóre	36,000
Leafa unui catechetu pe luna 300 de lei, pe anu 3600 de lei, pentru cinci catecheti	18,000
Unu rendasiu pe luna 90 lei, pe anu 1080, pentru 5 rendasi	5,400
Lemne pentru unu esternatu 800 lei, pentru 5 esternate	4,000
Chieltuiéla in mici reparatiuni pentru unu esternatu pe luna 50 lei, pe anu 600, pentru 5 esternate	3,000
Suma totale . . .	119,440
(Va urma.)	

Statisticu.

Resultatulu conscrierei impoporatiunei Ardealului din an. 1857, dupa datele cele mai sigure. *)

In tóta Transilvania sunt 16 cetati (Städte), 24 suburbii, 79 de orasie, 2622 de sate, 452,875 de case, 507,243 de partite locuitoare; cu 237,742 de

*) Dintr'o scrisóre din Viena cu datu 6 Iuniu,

rom. catolici, 674,654 greco-catolici s'eu uniti, 5633 armeni catolici; 679,896 neuniti, 276 armeni neuniti, 196,375 luterani, 312,223 reformati (calvini), 48,113 unitari, 18,792 evrei; 4235 preoti (de t'ote relegiunile), 8795 ampoiati (oficiati), 3221 militari, 863 literati si artisti, 155 advocati si notari *), 949 doctori si chirurgi, 296,595 posesori de pamentu, 9979 posesori de case; 25,143 fabricanti si meseriesi, 2667 negutiatori; 119,683 de lucratori pe di (pentru plata), barbati trecuti de 14 ani 143,283, copii si femei mai teneri de 14 ani 1,429,549. — Barbati neinsurati (juni) 612,999, usorati (insurati) 428,780, vedui 35,057; femei nemaritate (june) 564,134, maritate 434,012, vedue 98,722. Sum'a totale a locuitoriloru in Transilvania 2,227,314, intre cari sunt 53,610 de straini — adeca veniti din alte tieri. —

Monarchia austriaca intr'ega are 890 de cetati, 900 suburbii, 2388 orasie, 71,580 de sate, 5,728,974 case, 37,450,883 locuitori austriaci si 2,423,033 locuitori streini; dintre austriaci locuescu afara de Austria 2,119,060. Rom. catolici sunt 26,704,552, greco-catol. (uniti) 3,526,954, gr. neuniti 2,918,127, armeni catolici 9737, armeni neuniti 3513, luterani 1,218,857, reformati 1,963,887, unitari 50,874, evrei 1,050,420, de alte religiiuni 3963. — Preoti 69,792, ampoiati 182,544, militari 795,144, literati si artisti 49,275, advocati si notari 12,140; lucratori pe di (dileri) 2,471,491.

Mai adaugu aci si numerulu animariloru atatu in Transilvania, catu si in t'ota monarchia. — In Transilvania sunt 1612 armasari, 77,562 épe. 81,607 cai (paripi), 38,054 manzi pene la 3 ani, peste totu dara 198,835 capete de cai. Catiri 270. 2860 de tauri, 393,296 vaci, 338,048 boui, 321,985 vitiei (pene la 3 ani), cu totulu dara 1,056,189 capete de vite cu corne (cum le dicu la Ardealu). Asini 1365, oui 1,968,709, capre 156,418, porci 548,807.

In t'ota monarchia sunt: 80,580 de armasari, 1,396,676 épe, 1407,921 cai, 575,099 manzi (pene

in care ni se apromitu datele si dupa prefecturi; de care le asteptamu cu t'ota reverint'ia spre a le da publicitatii. R.

*) Notari publici, nu de cei di pe sate.

la 3 ani), catiri 23,780 (in Dalmatia 6318 si in Venet'ia 9534, sunt cei mai multi), — 107,896 tauri, 6,352,985 vaci, 3,148,026 boui, 4,649,653 de vitiei, 88,282 asini, 16,964,188 oui, 1,517,824 capre, si 8,151,516 de porci. — P.

V i e n a, 20. Maiu 1860.

Unu cuventu in privint'ia prosei poporale.

In Nrulu 3 alu F'oiiei de anulu curinte avuii fericire a me int'orce eatra multu onor. publicu romanu spre imbraciosiarea prosei popurale, si totu-deodata a deschide concursulu I-lea pentru povesci (naratiuni). Mi tienu de strinsa datorint'ia a 'lu face cu articulu acesta chiaru despre cele de facutu. Brosiura comunicata din prosa popurala era sa se tiparésca cu litere civile in tipografi'a Mechitaristelor din suburbiulu S. Ulricu in Vien'a, unde s'a si inceputu a se tipari; dara fiindu ca literele loru erau de totulu slovenisate, si altu tipariu cu litere civile in Viena nu aflaiu, — fuii silitu a tramite opulu la Timisi'ora, unde se si tiparesce. Tocmelele, tramisiunile firesce ca au intardiatu esireea opului; dara sum convinsu, ca onoratulu publicu romanu mi va concede bucurosu de astadata, de órece „Homo proponit, Deus disponit.“ In dilele venitóre se voru impartii intre prenumeranti bucata prima din tomulu I-iu, care sta sub tipariu, preste o septemana a II-a si asia mai de parte.

Concursulu I-lea, — la care au concursu cu mai multe povesti D. S. Georgiu Neciciu, docente din Naseudu in Transilvania; Moise Babescu, docente din Micalaca in Ungaria, unu studinte de a 8-a clasa dela Blasiu si Georgiu Lorintiu, docente din Deva in Transilvania; éra cate cu una D. S. Iosifu St. . . . u din Aradu; Basiliu Babescu preparandu in Aradu; Ioane Dobosiu absolutu preparandu, din Aradu si Eftimiu Sabo cantoru gr. c. in Aradu, — s'a inchisu in 19. Apriliu, cu acestu succesu: D. S. Georgiu Neciu, carele intre mai multe fragmente de povesti a tramisu 23 bune, s'a remuneratu cu 2 galbeni austriaci si 6 bucate de carti din tomulu I-lea; Moise Babescu pentru 8 povesti bune si pentru 2 fragmente cu 1 galbenu; studiu-

tele concuretoriu dela Blasiu pentru 6 povesti in-tregi cu 6 bucate din opulu esinte; Iosifu St... u pentru 1 poveste de forte mare insemnatare cu 3 fr. v. a.

Totu cu acésta ocaziune se deschide concursulu alu 2-lea de povesti, cu conditionile insirate in Nrulu 3 alu Fóiei de anulu curinte. Terminulu concursului va tiené pene in 15. Augustu dupa stilulu betranu, pene candu se primescu epistólele, nu altumintrea si banii respectivi, — pentru feriile venitóre, adresate m o. D. parocu si asesoriu consistorialu Basiliu Sombati (Sambata) de Rima-Sombati in Aradu, strada padurei sub Nrulu 27 in casa propria.

Succesulu va esi indata dupa trecerea terminulu in pretiösele foi romane.

Similiturile, anecdotele, proverbiile, datinele, legendele, cantarile otiesci, si descantaturile populare, pene acum mie tramise, se voru lna inainte la concursurile loru urmatorie.

Despre prenumeratiunile capatate, care abia se suie la 69 de fiorini! — din carii inca numai jumetate mi-a venit a mana — dupa impacarea tipografului, mi voi da socota in Fóia pretiösa, precum si in finea tomului dupa numele Dniloru abonanti.

Remuneratiunile DD. susuatinsi concurenti sunt puse pe posta.

Ceealalti m. on. D. redigatori de foi romane sunt rogati, a da locu acestei insciintiari, in colónele sale!

Altmintrea adresandu-mi cea mai umilita multumire onoratiloru prenumeranti si concurenti, sum cu destinsa devotiune publiculu romanu.

N. St. Arad anulu,
drepturianu de Viena.

BIBLIOGRAFIE.

Magazinulu istoricu pentru Dacia,
a carui publicare s'a intreruptu prin evenimentele

dela anulu 1848 pene acum, se va continua de aici inainte suptu redactiunea subscribului. Tomului 4 este suptu tipariu. Pretiulu abonamentulu pentru unu tomu e 7 vicenari sau 15 lei 30 par., in cursulu vestiariiei.

Abonarea se póte face la redac iune si la tóte librariile din Bucuresci, éra la tiennturi la DD. profesori ai scóleloru primarie. Doritorii de a avé acésta colectiune de documente istorice, sunt rugati a propera cu trimiterea numeloru si adreseloru sale, pentru ca se se póta regula pre de o parte numerulu esemplarieloru, éra pe de alta, espedirea loru la timpulu cuvenitu.

Din cele cinci tomuri tiparite pene la anulu 1848, se mai afla inca unu micu numeru de esemplarie complete.

Amatorii se potu adresa la librarii din Bucuresci. Pretiulu unui esemplariu completu in 5 tomuri, e 80 lei in cursulu vestiariiei.

A. T. Laurianu.

Se mai afla de vendiare:

Tentamen criticum in linguam romanicam, auctore A. T. Lauriano. Pretiulu 9 vicenari sau 20 lei 10 par. cursulu vestiariiei.

Coup d'oeil sur l'histoire des Roumains, par A. T. Laurianu. Pretiulu 2 vicenari sau 4 lei 20 parale c. v.

Schneller Ueberblick der Geschichte der Rómänen, von A. T. Laurianu. Pretiulu 2 vic. sau 4 lei 20 par. c. v.

Istoria Romaniloru, de A. T. Laurianu, partea I, II, III. Pretiulu 5 vicenari sau 11 lei 10 parale cursulu vest.

Suplementu la Istoria Romaniloru de A. T. Laurianu. I despre mesuri. Pretiulu 2 vic. sau 4 lei 20 par.

Elemente de Istoria Romaniloru pentru clasele primarie de Laurianu. Pretiulu 3 lei c. v.

Manualu de filosofia lucratu dupa programma universitatii dela Parisu. Pretiulu 3 vicenari sau 6 lei 30 par. c. v.